

## B'.

Στὴ μοῖρα ἔλαχε τῆς νέας Ἑλληνικῆς Ποίησης πόλεμος ἀπαυτος λυσσασμένος μετ' ὅσον πῶς ἀπιστο, καὶ τὸν πῶς ἐπικίντυνον ὀχτρὸς τῆς μετ' ὅσον Λογιωτατισμοῦ. Κανένα εἶδος πολιτισμοῦ δὲ ζῇ χωρὶς τοῦ Λόγου τάνθια, καὶ τάνθια τὰ χιλιάρικα τοῦτα ὁ Λογιωτατισμὸς γυρεύει νὰ τὰ ποδοπατήσῃ, καὶ μετ' ὅσον τὰ μέσα τὰ πῶς ἀνθήκω· ἔτσι, σὺν ἀπὸ τὸ φυσικὸ τοῦ, δράκοντας πού τρέφεται καταπίνοντας τίς βασιλοπούλες.

Ἀπὸ τὰ 1850 ὡς τὰ 1860 δούλεψε στὸ Ἑθνικὸ Πανεπιστήμιον ὁ πρῶτος ποιητικὸς διαγωνισμὸς, ἰδρυμένος ἀπὸ τὸν δημογεγενη Πάλλη. Ὅρος ρητὴς τοῦ διαγωνισμοῦ, βαλμένος ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτη: δὲ βραβεύονται ποιήματα γραμμένα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα! Ἄν' ἂν μὴν εἶσαι ποτὲ δεκτὸς εἰς τὰ ποιητικὰ διαγωνίσματα—ἔγραφε στὰ 1877 πρὸς τὸ φίλον του Ροῖδην ὁ μεγάλος μας Βαλαωρίτης, — νὰ σὲ προπηλακίζουν αἰώνως, νὰ σὲ χλευάζουν, ὡς ὁ Α. Σούτσος ἐτόλμα νὰ χλευάζῃ τὸν Σολωμόν! Ὁ Λογιωτατισμὸς! αὐτὸς κατέφαγε καὶ τοὺς ωραίους ποιητικούς χρόνους τοῦ Ζαλοκώστα, καὶ τοῦ Παράσχου καὶ τοῦ Τανταλίδου καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες βεβαίως θὰ ἦσαν σήμερον τὸ κόσμημα καὶ τὸ ἀγλάισμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ. ἂν περιφρονούντες τῶν γραμματικῶν τὰς μωρὰς ἀξιώσεις, ἐπέδιδοντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ δημοτικοῦ πλούτου καὶ περιέβαλλον τὰς ιδέας τῶν διὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ ζῶντος Ἑλληνισμοῦ ἀντὶ τῶν σαθάνων κόσμου παλαιῦ, σακαθοφαγωμένου, καταρρέοντος. — Ἡ τυραννία αὕτη τοῦ λογιωτατισμοῦ ἐπνίξε τὴν ποίησιν ἐν Ἑλλάδι... Ὁμοῦ καὶ μετ' ὅσον τοὺς ἀπαγορευτικούς φράγτες δὲ λείπανε γενναῖοι ποιητὲς πού στέλλαν τὰ ἔργα τους γιὰ τὸ Πάλλειον στὴ δημοτικὴ, καὶ κριτὲς καλοσυνειδήτοι: πού τοὺς δίνανε τὴν πρώτη θέσιν, καὶ τὰ ξεχώριζαν ὅσοι καὶ ἐν δὲν μπορούσαν καὶ νὰ τὰ κατανοήσουν, πού ἐπὶ πλάσει οἰαδεχεται ἀπὸ τὰ 1860 ὁ Δουσιναῖος. Οἱ δάφνες μοιράζονται οἱ πατέρες παιδιῶν πού ἡ γενεὴν οὐκ ἀφαιρῶνται, ἡ ψευτοζοῦν ἐφταμηνίτικα. Ὁμοῦ τὸ ξεμύτισμα ἔργου ὑποφερτοῦ. Ἡ πολιτικὴ ἐπανάστασις τοῦ 62, καθὼς εἶταν κάπως ἀμφίβολη στὴν ἠθικὴ τῆς καὶ κα

τόσο ἀπλή, φυσικὰ νὰ στενοχωρῇ τρεῖς τάξεις ἀνθρώπων: τοὺς νεογόνους πού εἶναι συντηρητικοί, τοὺς πεζοῦς, πού δὲ νοιώθουν ἀπὸ ποίησιν, καὶ τοὺς ἀδιάφορους, πού καρφὶ γιὰ τίποτε δὲν τοὺς καίγεται.

ἡ γυναῖκα καὶ ἀγκομαχάει: Για-τρό .. γιατρός, μωρέ! .. χάνεται, πεθαίνει! Γυναίκα μου, γυναῖκουλά μου!... Τί σπῖθες εἶν' αὐτίς... ὦχ, ὦχ! φεῖδια! Παναγία μου! ποντίκια, σκορπίοι, φεῖδιααα!

Τὸ γλῆντι πολὺ ἄσκημα τέλειον. Ὁ καπετάνιος δέρνουνταν σὲ σπασμούς, βλέποντας χίλια δυὸ πράγματα καὶ ἄλλα τῶν ἄλλων ἀκούγοντας· εἶχε τὴν τρέλλα πού μπορεῖ νὰ πῇ καὶ μεθύστακας· τὸν κρατοῦσαν μετ' ὅσον τὸ ζόρι, μὴν τοὺς φύγῃ, καὶ ὁ Στρατῆς, ποῦ ξέρετε τίς συνήθειες του, τὸν πότισε νερό μετ' ὅσον στάχτη, γιὰ νὰ ξεράσῃ τὸ κρασί πού τὸν τάραιζε. Σὲ λίγο πάψαν οἱ δαρμοί, τὰ παραμιλήματα καὶ ἔπεσε σὲ ὕπνον βαθύ, ροχαλίζοντας. Τὸν σκεπάσανε μετ' ὅσον κουβέρτα καὶ βγήκαν ἔξω νὰ πάρουνε λίγο ἀγέρα.

— Ἀλήθεια, κύρ Στρατῆ, δυὸ γυναῖκες πῆρ' ὁ καπετάνιος;

— Ἄμ' δυὸ λέν πῶς πῆρ' ὁ μαῦρος· τὴ μιά τοῦ τὴν κλιέσαν καὶ ἔφγε στὴ Φραγγιά, στοῦ διαδὸλ' τὴ μάνα! Ὑστερὶς πῆρε μιά νοικοκυρούλα, καλὴ καὶ παινεμένη μ' ἄτυχῃ! Περνοῦνε δυὸ χρόνια πὸ τὸ γάμο, πᾶν τὸνα καράβι του! Περνοῦν ἄλλα δυὸ, χάν' καὶ τῆλλο! Κοτζᾶμ καπετάνιος ἔμνε φτωχός, μεροδούλ' μεροφάγι! Σάματις αὐτὸ δὲν τοῦφτανε

λητέρεψη δὲν ἔφερε στὴν βουλευτοκρατούμενη Πολιτείαν, ἔτσι δὲν τὴν καλλήτερεψε καὶ τὴν Πολιτείαν τῆς Φαντασίας. Καὶ ὁμοῦ εἶνας πολιτικὸς μὲ καὶ ποιητὴς, ὁ Βαλαωρίτης, ὁμοῦ ἔξω ἀπὸ τὴν γλῶσσα τῆς πολιτικῆς, μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἀθήναν, καὶ ἔκτοτα πῶς μακριὰ ἀπὸ τοὺς Βουτσινάους, ζώντας μετ' ὅσον ζωὴ καὶ μιλώντας καὶ γράφοντας μετ' ὅσον γλῶσσα τοῦ ἀγνοῦ καὶ ἀγράμματος λαοῦ, μᾶς ἔδωκε στὰ 1867 τὸ Διάκω, τὸ μέγα ἔργο πού κρατιέται ἐπ' ἀνὰ ὅλα καὶ πού δὲν προξένισε τότε τὴν ἐντύπωση πού τοῦ ἔβριζε στοὺς ὑπνωτισμένους ἀπὸ τὰ καθαρευουσιάνικα ἀθηναῖους μουσκόπολους. Ὅσο πού τὸ Πανεπιστήμιον πάλε, στὰ 1872, σὰ νᾶθελε νὰ ξελαφρώσῃ μιά γιὰ πάντα ἀπὸ τὰ κλέμματα πού τοῦ φορτώσαν οἱ λογιῆς ποιητικοὶ διαγωνισμοί, προσκαλεῖ τὸν αἰρετικὸν, τὸν ἀφωρισμένον, αὐτὸν προδότη τοῦ Ἑλληνισμοῦ—καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Βαλαωρίτης γράφει πῶς τὸν ἀνομάζαν, καὶ ἀπὸ τότε ἔκτοτα, οἱ λογιώτατοι—παλιῆς ἱστορίας πάντα νέες—καὶ τότε βάνει νὰ τραγουδήσῃ τὸ τραγούδι του τὸ κλέφτικο τὸ ἀνταρτικὸ μπροστὰ στὸ ἀγαλμα τοῦ Πατριάρχου. Στιγμὲς χαρῆς χαρῆς χαρῆς δυσκολοξέχαστες κόσμου συνεπαρμένον καὶ ἐνθουσιασμένον ἀπὸ τὸ πέρασμα τῆς Μούσας, ὁλοζώντανος.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

## ΟΛΑ ΜΕ ΤΟ ΣΚΟΠΟ ΤΟΥΣ

(VICTOR HUGO)

Ἄν' εἶναι τίποτε ἐδῶ κάτω  
στὸ δρόμο· τοῦ πού νὰ μὴν κλίνει,  
μέσ' ἀπ' τοὺς κάμπους· τὰ νερά του  
στὴ θάλασσα τὸ ῥέμα χύνει·  
ἡ μέλισσα τ' ἄνθι γνωρίζει  
πού κρύβει μέσα τοῦ μέλι,  
τὸ κάθε τι ἀπαφίγει γυρίζει  
— στὸ σκοπὸ ἢ φύσιν τοῦ πού θέλει,  
ὁ αἶψος φτερά στον ἥλιο ἀπλώνει,  
στοὺς τάφους τ' ὄρνιθ' ἀπ' τ' ἀγεράνια,  
στὴν ἀνοιξὴ τὸ χελιδόνι  
καὶ ἡ προσεφικὴ πρὸς τὰ οὐράνια.

\* Στὰ 1860, στὴν αὐτοκρατορία τῆς καθαρευούσας, εἶνας ποιητὴς, ὁ Βικέλας, τολμήσας νὰ προβάλῃ μετ' ὅσον Στίχους του, θαυμαστὴς μὲ καὶ τοῦ Βαλαωρίτη καὶ τοῦ γέρο Τρικούπη, γενναῖο ὑπερασπιστὴ καὶ τούτου τῆς ποιητικῆς μας γλώσσας. Οἱ Στίχοι, καὶ τὰ μεταφράσματ' ἀπὸ τὸ Σαίξπηρ, τοῦ Βικέλα, βέβαια, θὰ τοῦ λογαριαστοῦνε.

τοῦ ἔρμου, τὴν πιάνει μιά μέρα ἡ καρδιά τῆς τῆς γυναῖκα, σὲ καλὰ καθύμενα, καὶ πᾶν, μωρέ μάτια μ', πᾶν ἀμετάδοτη! Μαυρίσανε πᾶν τὰ μάτια του καὶ ἤρθε φύλακας ἐδῶ γιὰ, στὴν ἐρμιά...  
— Ἐ τὸ δύστυχο, δουλιές ποῦπαθε!

— Για, νὰ σὰς πῶ, βρε παιδιά—εἰπ' ὁ Ἀρά-  
πης, κοιτάζοντας τὸ ρολόι τοῦ Φαναρίου—μὴν πιάνετε τώρα τίς κουδέντες καὶ χρονίσουμε, γιατί ὁ καιρὸς δὲ μᾶς περιμένει. Εἶναι τώρα δυὸ· σὲ φύ-  
γουμε στίς τέσσερις, βία πέντε, γλυτώνουμε τὴν μπόρα...

— Τὸ λοιπὸν λὲς νὰ χυνοῦμε μπόρα;

— Κοιτάχτε λιγάκι πάνω σας! Τὸ συνηφάκι καίνο ἔγινε συνηφάρος καὶ μᾶς σκεπάζει... Ἐπειτα δὲ βλέπετε τὸν ἀγέρα, πού ὅσο πᾶν καὶ δυναμώνει; ἄρχισε κίβλας φουσκοθαλασσιά...

— Βρε ἀδερφέ, εἰπ' ὁ Γιάννης, ὅλος ὁ καυγᾶς ἔγινε γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὸ μεθύσι τοῦ καπετάνιου; Ἐμεῖς ἔκτοτα δὲν εἶδαμε τίποτε ἀπ' τὰ θάματα πού μᾶς λὲγαντε· ποῦναι οἱ ρεματαριές, ποῦναι οἱ σπηλιές, πού τὰ λειβάδια καὶ τὰ ἄλλα κουροφέαλα;

— Για νὰ σοῦ πῶ—τοῦπ' ὁ Κώστας, πού τὸν ἔξερε—σὺν ἔχης σκοπὸ νὰ γυρίσης ἐδῶ τοῦ Φαναρίου τὰ κατατόπια, δὲ θὰ γύρουμε οὔτε στίς δέκα!

## ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

(José-Maria de Herédia)

Τὰ βοῦρα τὰ φωτόλαμπρα, στολίδια τοῦ γρανίτη,  
χρυσάωνον τὴν λιγὴ κορφή, πού τὴν ἀνάβει ὁ ἥλιος,  
καὶ λάμπει ἄκμα σ' ἀνοιχτὰ μετ' ὅσον ἀφρισμένα κρόσια  
ἢ θάλασσα ἢ ἀπέραντη, καὶ ἀρχίζει ὅπου τελειώνουν  
οἱ στεριές· κάτω ἀπλώνεται ἡ σαρασία, ἡ νύχτα,  
σιωπῇ ἢ φωτιά, καὶ ὁ ἄνθρωπος γύρῃ σὲ καὶ ὑβί  
πού ἡ σιὰ καπνίζει· μὰ ὁ σπερνὸς ὁ ἔμνος τρεμουλιάζει  
ἀνέρεα καὶ ἐνώνεται μετ' ὅσον πλάου τὸ βέγγο.  
Καὶ σὺν ἀπὸ βαθύ ἄβυσσος, ἀπ' τίς θρομιές, τὰ χέρσα,  
καὶ τὰ λαγνάδια ἀπόμακρες φωνὲς γρηκνίζονται γύρο  
τῶν ἀεροπόρων πιστικῶν πού φέγγουν τὰ κοπάδια.  
Ἀλάκρος ὁ ἐρίζοντας βυθίζεται σὺν ἥμῃ,  
καὶ ὁ ἥλιος πού σβεῖ μέσ' ὁρατὸ πλοῦσι καὶ ζοφωμένο  
τῆς κόκκινης βασιλίας του καὶ τίς χρυσὲς φτεροῦδες.

MENOS ΦΛΑΗΝΤΑΣ

## ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ

Μιά εἴδηση δημοσίευσαν οἱ φημερίδες, αὐ-  
τὲς τίς ἡμέρες. Τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας  
ἐτοιμάζει γιὰ τίς μορτὲς τῶν ἐκατὸ χρόνων  
ἀπὸ τὸ σηκωμὸ τοῦ 21 τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ  
τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας· ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ διη-  
γορικά ἴσα μετ' ὅσον δικὰ μας. Μέσα στὰ μεγάλα  
γεγονότα, πού ἀπαντᾷ, μῆνες τώρα, συντα-  
ράζουνε λαοὺς, καὶ κρατοῦνε δεμένη τὴν προ-  
σοχή, καὶ προκαλοῦν τὴ μελέτη, καὶ γεννοῦν  
καρδιοχτύπια καὶ φόβους, ἀγωνίες καὶ ἐλπίδες  
— ἔνα γ ε γ ο ν ὅς αὐτὸ μετ' ὅσον ἄλλη, τὴ δική του  
σημασία. Γεγονὸς μορεῖ νὰ μὴν εἶναι στὰ  
μάτια καὶ στὴν κρίσιν τοῦ κόσμου. Μὰ δὲν  
μορεῖ παρὰ νὰ κρατήσῃ τὴν προσοχή, καὶ νὰ  
κινήσῃ τὴ σκέψιν τῶν στοχαστικῶν.

Ἄν' εἶναι μόνο τὸ ἔργο. Εἶναι ἰδίως τοῦ  
ἔργου τὸ ν ὁ η μ α· τέτοιο πού φαίνεται στὴν  
ἐκδοσὴ τοῦ Ὑπουργείου γιὰ τὸ λεξικό. Τὸ λε-  
ξικό αὐτὸ θὰ δείχνῃ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν συν-  
ῆσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Τὴν ἀλλαγὴ  
τῆς μετ' ὅσον αἰώνων τὸ πέρασμα—ἀλλαγὴ φυ-  
σική, σύφωνα μετ' ὅσον γενικὸς γλωσσικούς  
νόμους. Καὶ ἡ σημερινὴ τῆς μορφή θὰ δείχνῃ  
ἔτσι, ὅπως καὶ εἶναι, ὅχι «διαφθορά» καὶ  
«γέννημα τῆς σκλαβιάς», ἀλλ' αὕτη ἡ γνήσια  
Ἑλληνικὴ γλῶσσα, κληροδοτημένη ἀπὸ γενεὰ  
σὲ γενεὰ, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, πάντα ζων-  
τανή. μετ' ὅσον αἰῶνες φρασμένη ἀπὸ τοὺς  
Ὀμηροὺς καὶ τοὺς Τρωικοὺς κύκλους, στοὺς  
κύκλους τοὺς Ἀκριτικούς, στὰ δημοτικὰ τρα-

Κοίταξε καλὸν, θὰ μᾶς πάρῃς στὸ λαμό σου!

— Θὰ περῶν βραχίλι βραχίλι πέρα καὶ θὰ  
κάνω μιά γύρα νὰ ἰδῶ τὸν τόπο· δὲ σοῦ μιλάω,  
πού δὲν ξέρετε ὅπου πᾶς παρὰ φκὶ καὶ κοιμήσῃ!

— Τὴν καλὴτερη δουλιὰ κάνω γώ, μὲ φκί-  
νεται! Φέρε μου δῶ, μπάρμπα Στρατῆ, καμιά  
ψάθρα, ἔτσι πού νύχης καλὸ...

— Στὸ θεὸ σου, κύρ Γιαγχο, νὰ μὴ μᾶς ἀργή-  
τῃς.. θὰ μᾶς πιάσῃ καμιά φουτούνα καὶ θὰ δε-  
θοῦμε δῶ!... Θυμήσου τὴ μάνα σου, γώ πλένουμε,  
ζεπλένουμε!

— Νέργησω μιάμιστα ὦρα μονάχα δὲν εἶναι  
καλὰ; Θέλω νὰ γνωρίσω λιγάκι τὸν τόπο καὶ νὰ  
μαζέψ' ἀπὸ δῶ καὶ λίγα βοτάνια...

— Οἱ γριές μονάχα ξέρω πῶς μαζεύουνε ο  
τάνια!

— Για σου, Ἀράπη! Καλὰ τοῦ τὰ λὲς!

— Πᾶν· ἔλα μαζί μου, καὶ μένει Σόφο, ποῖός θὰ  
μοῦ δείξῃ τὸ δρόμο!

— Νέρθω καὶ γώ, κύρ Γιαγχο; καὶ γώ  
ξέρω τὰ βοτάνια! φῶν' ἔ' ἡ Μαρῖα, χαρούμενη...

— Ἐλα καὶ σύ, Μαρῖα μου, ἔλα!

— Ἀμέτε στὸ καλὸ, τὸ λοιπὸν, καὶ μὴν ἀρ-  
γῇτε!.. Κοίταξε, μωρέ Σόφο, σὺν ἀργήσῃ ἀρπαχ τον



γούδια, στους Σολωμούς.

Τέτοιο τὸ νόημα, καὶ οἱ τέσσαρες γραμμὲς τοῦ ἔργου, πού τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ἀπάνω σὲ Β. Διάταγμα, ἐτοιμάζει νὰ παρουσιάσει σὺς γιορτὲς γιὰ τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21. Κλείνει ἕνας αἰώνας, καὶ ἡ Πολιτεία σφραγίζει ἑκατὸ χρόνων ἀγῶνες γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὸ ζήτημα τὸ γλωσσικὸ μὲ τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο—ἔργο ἀποκατάστασης, ὅπου θάνατον ἰσὶ οἱ τίμιοι πλέον ἢ σημερινὴ καταφρονεμένη λαλιά τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ ἡ «γλῶσσα τῶν θεῶν». Καταδικάζεται ῥητὰ ἡ πλάνη τῆς «παρρηγορίας» καὶ ἡ πρόληψις γιὰ τὴν «ἀποβαρβαρίσιν» τῆς ζωντανῆς γλώσσας, καὶ ἐξηγῆται ἡ γνήσια καταγωγή τῆς ἀπὸ τὴν ἀρχαία.

Εἶναι σημαντικό αὐτό. Ἀξίζει νὰ τὸνομάσουμε γέγονός. Εἶναι ἕνα βῆμα μεγάλο πού κάνει, συνειδητὰ ἢ ὄχι, ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα πρὸς τὴν ἀπολύτρωσίν της ἀπὸ τὴ μεγάλη πρόληψιν. Τῇ σημασίᾳ πού ἔχει, φανερώνει καὶ τοῦτο ἀκόμα, ὅτι ὁ γνωστὸς ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν γλωσσικῶν μουμιῶν, ὁ κ. Μιστριώτης, μυερίστηκε τὴ βεβήλωσιν, καὶ βγήκε νὰ φωνάξει πάλι «σιὰ δὲλα», νὰ φοβερῶσι πὼς θὰ βάλει ξανά τὸν ξεθωριασμένον κόκκινον σκοῦφο, νὰ πει προδοτικὸ τὸ ἔργο, προδότες τοὺς συντάχτες του, νὰ μιλῇσι γιὰ τὴν προδοσίαν, πού μπῆκε ὡς μέσα σὲ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Ὁ κ. Μιστριώτης γέραςε πιά, καὶ εἶναι σεβαστός. Ναί, φαίνεται, πὼς καὶ δεῖλὰ ἀκόμα καὶ ἀδύνατος, μπῆκε, ἢ πὼς θὰ μπεῖ καὶ σὲ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας. Κάτι πού ξαπλώνεται καὶ πάει, καὶ ριζοβολεῖ σιγὰ σιγὰ παντοῦ. Τὸ βλέπει καὶ ὁ κ. Μιστριώτης. Γι' αὐτὸν πρέπει νὰ εἶναι προδοσία. Ἡ Νέα Ζωή. Ἡ δόξα τῆς Νέας Ἰδέας. Κάποιες ἀλυσίδες λύνονται σιγὰ σιγὰ. Εἶναι τὸ σπάσιμο μιᾶς πολυκαιρῆς, τυραννικῆς παραδόσης. Τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Μιστριώτη εἶναι καλὸ, γιὰ τὴ φανερώσει τὴ σημασίαν πού ἔχει τὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Δὲ ζητοῦμε νὰ μεγαλοποιήσουμε τίποτα, οὐδὲ μᾶς παραπαίονει ἐνθουσιασμός. Δὲ λησμονοῦμε αὐτὴ τὴ στιγμή τὴν ἀντίμαχον στάσιν πού κράτησε πάντα ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Παιδείας πρὸς τὸ κίνημα τῆς δημοτικῆς, τὰ λόγια πού εἶπε ἄλλοτε μέσα στὴ Βουλὴ, τὴ χτεσινὴ ἀκόμα τιμωρία ἐνὸς σχολάρχου δημοτικιστῆ. Οὔτε ὑποθέτομε πὼς ὁ κ. ὑπουργὸς ἐγύρισε

σὲ μιὰ μέρα μὲ τὴ δημοτικὴ. Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ κόμματα πολιτικά... Μὰ δὲ αὐτὰ δὲ εἰχνοῦν τὴ σημασίαν τοῦ ἔργου πού ἀποφασίζεται σήμερον, καὶ γίνεται ἴσα ἴσα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας τὴν κάνουν νὰ φωτίζεται περισσότερο καὶ νὰ ὑψώνεται. Εἶναι οἱ χαρακτηριστικὲς ἀντίφασες, πού ἀπαντοῦμε πάντα στὴν ἱστορίαν τῶν ἰδεῶν πού συνοδεύουν τὴν προοδευτικὴν ἐπικράτησιν κάθε γενικῆς, πλατειᾶς μεταρρυθμιστικῆς ἰδέας, ἀντίφασες γιόματες νόημα, πού σταματᾷ καὶ σκῶβει ἀπάνον τους ἡ προσοχὴ τοῦ φιλόσοφου μελετητῆ. Εἶναι ὁ δρόμος πού παίρνει πάντα ἡ νέα ἰδέα, ὅταν ἔχει νὰ παλέψει μὲ πρόληψεις γενεῶν κληρονομημένες, πού ἔχουν ἀπλώσει σὺς ψυχὰς βαθιὰς τίς εἰζες τους. Ἀσυνείδητα τραβάει μὲ τὸ μέρος τῆς ἡ νέας ἰδέας, καὶ σὲ τὸ ἀσυνείδητο ἐκδηλώνεται, ὡς πού νάνέβει καὶ νὰ γίνῃ συνειδητὴν φωτισμένη—ἡ νέα συνείδησις. Κάτι τέτοιες ἀντίφασες εἶναι οἱ «σημεῖα τῶν καιρῶν». «Ἡ φύσις δὲν κάνει πηδήματα»—ἡ μεγάλη ἀρχὴ τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, ἀξίωμα τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τὰ γενικώτατα, πού ἐπαληθεύεται σὲ κάθε τῆς βῆμα. Καὶ δὲλα στὴ φύσιν μέσα, ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων ἕως τὴν κίνησιν τῶν ἰδεῶν, κυβερνημένα καὶ διορισμένα ἀπὸ τοὺς αἰώνιους νόμους.

Ἐνα τέτοιο λεξικὸν δὲν εἶναι βέβαιον ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα πού θὰ μπορούσε νὰ βγάλει πέρα ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου ἢ ἐπιμονῇ, ὅσο ἄξιος δουλεντῆς καὶ χαλκὸσπλαγχνος καὶ ἂν εἶναι. Ἔργα παρόμοια, τὰ καταπιάνονται ἀκαδημίες, πανεπιστήμια, ἐταιρεῖες. Εἶναι συνήθως μνημεῖα, πού ἐπιβάλλονται, μὲ τὸν ὄγκον τοῦλάχιστο. Ἡ δουλειὰ πολλή, καὶ θέλει χέρι, γὰρ νὰ γίνῃ ἀξία, πολλὰ καὶ γὰρ. Μνημεῖο τὸ λογαριάζομε καὶ τὸ λεξικὸν τὸ κοινοῦ. Τίξια χέρι δὲ κρίνει. Ἀρκεῖ νὰ μποῦνε δὲλα στὴ δουλειά. Μὰ γι' αὐτό, ποιός, πού ξέρει τὰ δικά μας, μπορεῖ νὰ δεκιστεῖ; Ἀπὸ τὸ λεξικὸν αὐτὸ εὐκολὰ θὰ βγεῖ ἔπειτα, ἀνίσως καὶ δὲν τὸ προλάβει, τὸ λεξικὸν τῆς δημοτικῆς, πού φτάσαμε σήμερον ὅλοι νὰ τοιῶ-θούμε τὴν ἑλλειψίν του, καὶ νὰ τὸ ζητοῦμε. Τὴ γραμματικὴ τῆς τὴν περιμένουμε. Ὁ Ψυχῆ-ρης μᾶς τὴν ἔχει ἀπὸ καιρὸ τάξει.

Μὰ τὸ ζήτημα τώρα δὲν εἶναι γι' αὐτά. Δὲ μιλοῦμε γιὰ τὴ χρησιμότητα ἢ τὴν ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου, πού βέβαιον θὰ εἶναι μεγάλη

Ἐκεῖνο πού θέλουμε νὰ τονίσουμε τώρα, ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ σημειωθεῖ, πού κάνει γέγονός τὸ ἔργο αὐτὸ σήμερον, εἶναι ἡ ξεχωριστὴ σημασίαν πού ἔχει γιὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ τὴν πρόοδο τῆς γλωσσικῆς ἀλήθειας. Ἰνυρίζομε ἕστερ' ἀπὸ ἕναν αἰῶνα στὴν ἰδέαν τοῦ Κοραΐ, μὰ πόσο μακριὰ ἢ σκέπη καὶ ὁ σκοπὸς ἐκεῖνον, ἀπὸ τῆς σκέπης καὶ τὸ σκοπὸ πού φανερόνεται στὴν ἐκθεσὴ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας γιὰ τὸ ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας!

Στὴν ἐκθεσὴ αὐτῇ, στὴν υἱοθέτησιν τῆς ἰδέας τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας, ἔχουμε ἕνα γέγονός. Εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πού κάνει ἡ ἐπίσημη Ἑλλάδα, συνειδητὰ ἢ ὄχι, πρὸς τὴν ἀπολύτρωσίν της ἀπὸ τὴ μεγάλη τὴν πρόληψιν.

Τὸ χαίρομε ἀπὸ τίς σιγῆς τοῦ «Νοῦμα».

ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

## ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Μαζὶ μὲ τοῦτο μὲν τὸ γράμμα σου στέλνω καὶ τὸν τελευταῖον «Νοῦμα» νὰ διαβάσεις ἐκεῖ, στὴν τελευταία σελίδα, ὅσα γράφει γιὰ τὸ Ρωμῆϊκο Παραναγερῖο τοῦ Βόλου σου στέλνω ἀκόμα καὶ τὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς περασμένης Παρασκευῆς νὰ χαρῆς τὰ χρυσόλογα τοῦ κ. Χαροκόπου: «Δὲ θέλω νὰ χουμε μορφωμένες δοῦλες καὶ ἀμόρφωτες κυράδες». Μελέτησέ τα καλὰ καὶ τὰ διὰ αὐτὰ τὰς θύρας καὶ θυμήσου, καλὴ μου. τίς κατάρτες τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα σου γιὰ τὰ σχολεῖά μας καὶ τίς δικές μου τίς ἀπείλωτες μορφοῦρες γιὰ τὴν ἀπελευθερωτικὴν ἀμορφωσίαν τῶν σημερινῶν κοριτσιῶν.

Νά, λοιπὸν πού μαζὶ μὲ τὸν μεγάλον χαρὸς μᾶς ἔρχονται. Ἀπὸ τὴ μὴ μεριὰ τὸ Ρωμῆϊκο σχολεῖο πού ἰδρύσανε κάτω ἀπὸ τὸν δειρεμένο Πῆλο οἱ κκ. Σαράντης καὶ Δελμοῦζος γιὰ νὰ δώσουνε σὺς Ρωμιοπούλες ἀληθινὴ καὶ Ρωμῆϊκὴ πνευματικὴ μόρφωση καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ τὸ Νοικοκυρῆστικο σχολεῖο πού χτίζει ὁ κ. Χαροκόπος στὴν Καλλιθέα γιὰ νὰ «μορφώσῃ» νοικοκυράδες—γιὰτὶ σήμερον, καθὼς ποῦν σωστά καὶ ποῦν νόστιμα τὸ λέει, στὴ νοικοκυροσύνη οἱ δοῦλες μας εἶναι μορφωμένες καὶ οἱ κυράδες ἀμόρφωτες· μ' ἄλλα λόγια, σήμερον οἱ

ἀπ' τὸ ποδάρν, εἰχ' ὅντε στὸν ὄμο καὶ δρόμο!

Ὁ Γιάννης καὶ τὸ κορίτσι, ἔχοντας ὁδηγὸ τὸ Σόφο, κατεβήκαν ἀπ' τὰ σκαλίκια, σιγὰ σιγὰ, καὶ πήραν τὸ μονοπάτι γιὰ νὰ βγῶνε πέρα, σὲ βουνὸ πού διαφέντετο τὸ Φανάρι. Σὰν κοντοζυγώσανε κατὰ καί, ἐμπήξε ὁ Κώστας μιὰ στριγγιὰ πὸ πᾶν' ἀπ' τὸ Φανάρι:

— Μαριώ, μαρή, ἔ Μαριώ! Κοίταξε νὰ βρῆς τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι!

### Γ.

Γοργὰ γοργὰ κατρακυλοῦσανε στὸν οὐρανὸ τὰ σύννεφα Σωριαστήκανε πέρα, κατὰ τὸν κάθον τοῦ Λουτρικίου, κρεμαστήκανε πᾶνω του, σὰ φοβέρα, καὶ σὲ λίγο οἱ κορφές τοῦ βουνοῦ χαθήκανε στὴ βαρυσυννεφία, πού σὰν ἄλλο βουνὸ πᾶνω τους φαίνονταν. Πιὸ χαμηλὰ, στοῦ βουνοῦ τὰ πλάγια, μέσ' στὴ μαυρίλα τῆς καταχνιάς, ξεχώριζε κανεὶς μιὰ ὑστερη ροδόβαφιν ἀντιφεγγιὰ πὸ τὸν ἥλιον, π' ἀγνάντια σὲ πῆλο βροχίλευε. Ἡ μυρουδιά τῆς βροχῆς γιόμιζε τὴν ἀέρα καὶ ἡ σοροκάδα ὅσο πήγαινε καὶ δυνάμωνε. Οἱ γλάροι τριγυνοῦσανε χαρῶποι, φιλώντας πού καὶ πού τὴ θάλασσα. Ἡ μπόρα σὲ λίγο

ξέσπυσε!... Ἀξέμενοι ὅλοι κάτω σὲ μονοπάτι κοιτάζανε, τὰ χαζοί, τὰ φροστεφαωμένα κύματα, πού κυνηγώντας τὸν τῆλο ξέσπυσανε βροντερὰ στοῦ Φαναρίου τὰ βράχια· πού καὶ πού, σὲ κάθε πὸ τρελλὸ φύσημα τάνεμου, τοὺς ράντιζ' ἢ ἔκλασσε σὰν ἐλαφρὸ ψυχάλισμα. Ἡ βάρκα χορηγιδούσε μπροστὰ τῆς κυματόδρατῆς, ψήλωνε μιὰ καὶ ἔφρευε πέρα, χαρῶννε πάλαι καὶ μὲ βία ζύγωνε, κιντονεύοντας κάθε φορὰ νὰ γενῇ θρόψαλλα στὰ βράχια...

— Τί θὰ γινοῦμε τώρα καπτάν Νικόλα;—εἶπ' ὁ Κώστας, ἀγριοκοιτάζοντας τὸ Γιάννη, πού μὲ ζεύοντας βοτάνια γύρισε σὲ Φανάρι κοντὰ ἡλιοῦ βρασιλέματα.

— Ἐ βέβαιον, δὲ χάθηκα ὁ κόσμος! Σὰ φοβᾶσαι τὴ φουρτῶνα, τὸ Φανάρι μου εἶναι στὴ διαταγή σας περνᾶτε ὅπως ὅπως τὴ βραδιά μαζί μας...

— Δύσκολα τὰ πράματα, καπτάν Νικόλα, δύσκολα!

— Καὶ σὰ μένουμε δῶ πού θὰ κοιμηθοῦμε, καπετάνι;—εἶπ' ὁ Γιάννης συλλογισμένος, χτυπώντας μὲ τὸ μπαστούνάκι τοῦ τοῦ βουνοῦ τάγ-κάθια...

— Ἀμ παλάτι δὲν ἔχω νὰ σὰς βάνω, τὸ ξέ-

ρτε! Νά, μέσ' στὴ μεγάλη καμρα θὰ ξαπλώ-θωμ' ἐ.τάμα, πέρα πέρα, πᾶνω στὴν ψαθὰ. Ἐξ-χουμε καὶ λίγους ψύλλους, κάπου κάπου καὶ κανά κοριό, μὰ σὰν κλέση κανέναν τὰ τραβᾷ του δὲ σιαμπαζέ. τίποτες! Καθαρές κουβέντες, ρωμῆϊκές!

Ὡ, γλέντι! Τώρα πατήσαμε στὴν πῆτα...

— Κι ὅλα τοῦτα τὰ παθαίνουμε γιὰ τὸ Γιάννη!—φώναξ' ὁ Κώστας, ποῦτανε νὰ σκάση ἀπὸ τὴ φούρα του.

— Δὲ μὲν λές, μπάρμπα Νικόλα, μπορεῖ αὐτός; ὁ καιρὸς νὰ κρατήσῃ μέρες, νὰ μᾶς δέσῃ σὲ Φανάρι σου;

— Ἀμ μπορεῖ νὰ γενῇ καὶ αὐτό, μὰ δὲν τὸ πιστεύω γιὰ τώρα... Τί νὰ σὰς πῶ, βρε παιδί, δὲ σὰς παίρνω σὲ λαιμό μου νὰ μέινετε. Θὰ κκοπα-θετε, μπορεῖ νὰ κρυώσετε, ἀρῆσε πού θὰ τρελλα-θοῦν οἱ δικεὶ σας ἀπ' τὴ στενοχώρια τους, μὴ βλέποντας νὰ γυρίζετε.

Τί νὰ κάνουμε, τὸ λοιπὸν, τί νὰ κάνουμε;

— Νὰ γυρίσετε πεζοὶ θέτε πεντέξῃ ὥρες· μεγάλος γύρος βλέπετε, δρόμος κκοχὸς καὶ ζὰ πὸ δῶ δὲν περνᾶνε... Τὸ καλῆτερον εἶναι, βρε παιδί, νὰ κά-νετε τὸ σταυρό σας καὶ νὰ μπῆτε στὴ βάρκα. Ὁ κκορὸς εἶναι πρῶμος, γιὰ μίμηση ὥρα μπαίνετε σὲ